

Løsningen er grønn

Dette er en bokomtale (min subjektive forståelse) av Per Hjalmar Svae sin bok "Løsningen er grønn". Boken er engasjerende skrevet og går grundig til verks. Temaene er høyaktuelle og jeg klarer kun å ta med noen få, viktige høydepunkter. Grunnen til at jeg har tatt med ganske mye fra det historiske perspektivet er at jeg som ikke-økonom fikk en spennende innføring i de store økonomiske teoriene.

Boken starter med økonomisk teori i et historisk perspektiv fra opplysningstiden frem til i dag. I stedet for å låse analysen til å tenke langs aksene venstre-høyre, innføres en ny uavhengig akse. Vi får da fire poler:

- 1.1. Planøkonomi basert på fellesskapets interesser
- 1.2. Markedsøkonomi basert på individuell selvinteresse
- 1.3. Lov og regler i et autoritært system
- 1.4. Frivillig ansvar basert på liberale verdier

Under opplysningstiden blir ideen om yrings- og religionsfrihet lansert. Makten skal ikke lengre ligge hos presteskap, konge eller adel. Makten skal tredeles i lovgivende, utøvende og dømmende makt. I 1776 kommer **Adam Smith** med boken "An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations". Der skriver han at en fri markedsøkonomi drevet av individers selvinteresse, den usynlige hånden, vil føre til høyere velstand enn datidens merkantilisme med laugsvesen og kongelige privilegier.

Markedsøkonomien og den industrielle revolusjonen fører til store ulikheter og forferdelige arbeidsforhold for store deler av arbeiderene. På slutten av 1800-tallet skriver **Karl Marx** boken "Kapitalen" for å finne en løsning på dette. Lenin utvikler dette videre til det kommunistiske samfunn og styrer Russland fra 1917 til 1924. **John Maynard Keynes** kommer med en annen tilnærming til de sosiale problemene. I 1936, i de harde 30-årene, kommer boken "The General Theory of Employment, Interest and Money". Her legger han grunnlaget for den nordiske blandingsøkonomien hvor staten driver med aktiv økonomisk styring for å skape full sysselsetting.

På 70-tallet får vi en ny periode med økonomiske problemer. Margareth Thatcher og Ronald Reagan kommer til makten og gjennomfører det markedsliberalistiske prosjekt basert på **Milton Friedmans** neoklassiske teori om et fritt marked. Økonomien fortsetter å vokse frem til den økonomiske krisen i 2008, samtidig som forskjellene i samfunnet på nytt øker.

Samtidig med at vi nå har en ny økonomisk og sosial utfordring, har vi også en økologisk utfordring. I 1970 passerte vi grensen for jordklodens bærekraft. I 2008 brukte vi 50% mer enn det jordkloden tåler (vi høster naturressurser raskere enn de klarer å fornye seg og vi forurenser raskere enn miljøet klarer å ta unna). Vi trenger nå en ny **grønn politikk** som tar hensyn til:

- 2.1. Økologisk utvikling som dekker vern av livsgrunnlaget på planeten.
- 2.2. Sosial utvikling som dekker indre behov og en meningsfull tilværelse.
- 2.3. Økonomisk utvikling som ivaretar materielle behov.

Det grønne systemet for bærekraftig utvikling:

- 3.1. **Først fastsetter man naturens tålegrense på et vitenskapelig grunnlag, kombinert med et verdistandpunkt om høy risikoaversjon (forsiktighet, føre var). Dette er de absolutte miljøkrav for å realisere en sterk bærekraft.**
- 3.2. Deretter innfører man avgifter og andre tiltak som påvirker økonomien i riktig retning. Gradvis økes avgiftssatsene til miljømålene blir nådd. Dypest sett dreier det seg om en overgang fra et skattesystem med skatt på inntekter og arbeid til et system med skatt og avgift på miljøbelastning, ressursforbruk og overforbruk.
- 3.3. I tillegg skriver boken mye om hvordan samfunnet skal vektlegge sosiale og økologiske verdier i stedet for bare å fokusere på økonomiske verdier. Et viktig poeng er en rettferdig fordeling, både fordi det er medmenneskelig i seg selv og for å redusere globale konflikter.
- 3.4. Alle fire virkemidlene (1.1), (1.2), (1.3) og (1.4) tas i bruk i en fire-dimensjonal blandingsøkonomi (les mer i boken).

Miljøavgift på CO₂-utslipp fra fossile energikilder som et eksempel:

Avgiften legges på første ledd for å sikre at alle produkter og tjenester basert på fossil energi vil måtte være med på å betale. Markedskreftene vil redusere bruken av fossil energi og utvikle fornybare alternativer. Det kan være vanskelig å få til et globalt system med en gang, men Norge kan gå foran. All fossil energi brukt direkte i Norge eller indirekte som import av varer og tjenester blir pålagt en avgift. Ved eksport kan avgiften tilbakebetales (slik som mva fungerer i dag).

Merkeordning som et eksempel på frivillig samfunnsansvar:

Alle varer og tjenester kan ha en pliktig merkeordning. Hvert av områdene miljøansvar, sosialt ansvar og samfunnsforhold blir merket med rødt, gult eller grønt. Forbrukeren kan da selv velge hvilke produkter de vil støtte og hvilke de ikke vil støtte.

Hva kan hver enkelt gjøre selv (de fire B'ene):

Hvis alle levde som vi gjør i Norge så ville vi trenge 2,7 jordkloder. Hva bør vi gjøre mindre av (hva belaster miljøet mest av det vi gjør på individnivå)?

- 4.1. **Biff** (rødt kjøtt, svin, kylling, oppdrettsfisk, osv. har et høyt fotavtrykk).
- 4.2. **Bil** (ingen transport unntatt sykling og gåing er bærekraftig på global skala, selv elektriske biler og kollektivtransport bør begrenses).
- 4.3. **Bolig** (vi bor for spredt i for store boliger som ikke er laget miljøvennlige).
- 4.4. **Bruksting** (vi bytter PC, mobil, klær, møbler, osv. alt for ofte).

Hva kan gjøres i lokalmiljøet:

Mer tid til familie, venner, nabolag og egne virkelige interesser.
Arranger en lokal gatefest, start dugnader, opprett lokale byttemarkeder.
Lokal valuta (Time Dollars, LETS: Local Exchange and Trade System).
Transition town bevegelse.
Og mye mer...

Lars Langseth
7. mai 2015